

Verslag bezoek aan nationaal brandweermuseum 25/03/2017

Reeds van aan de buitenkant was het duidelijk: dit is geen klein museum. Bij het binnenkomen werd die indruk al meteen bevestigd, want de loodsen staan letterlijk vol met brandweer- en ambulancewagens.

De gids van de vzw Private Fire Brigade, die ooit nog ambulancier geweest is, gaf ons eerst enkele algemene inlichtingen over het museum. Wat 25 jaar geleden begon als een ultieme reddingspoging om afgedankte brandweervoertuigen van de schroothoop te redden, groeide uit tot één van de grootste collecties van interventievoertuigen en -materiaal in Europa. De erkenning als brandweermuseum is niet veraf en de Stad Aalst ondersteunt de vzw ten volle voor de huisvesting op het industrieterrein van Erembodegem (adres: Industrielaan 23b, 9320 Erembodegem – open elke 2de en 4de zondag van de maand van 13u00 tot en met 18u00). Voor de werkingsfondsen leeft het museum van de bezoekers (gratis toegang – giften welkom – een drankje of gebakje in de cafetaria aan te raden).

Momenteel herbergt het museum in de bezoekersruimten 90 wagens, maar in een andere loods staan er nog wel tot 200. Dat biedt de mogelijkheid om regelmatig de tentoongestelde wagens te veranderen, zodat er altijd wel iets nieuws te ontdekken valt.

De gids schetste het begin van de brandweer. We leerden in de geschiedenislessen dat er ooit grote branden waren die halve steden in de as legden (bv. brand van Londen). De huisjes waren allemaal tegen mekaar gebouwd en hadden strooien daken. Grote open haarden werden dag en nacht in vuur gehouden voor warmte of koken. Soms liep het mis en dan was de brand niet meer tegen te houden. Ook de middeleeuwse stadsbesturen dachten na over wat er moest gebeuren om brand te voorkomen en tegen te houden. Zo werden er mensen aangeduid die 's nachts de stad in het oog moesten houden om iedereen tijdig wakker te maken bij ontdekken van onheil. In eerste instantie ging men op zoek naar mensen die 's nachts 'werkten'. In de kloosters was men meestal 's nachts aan het bidden. Anderzijds waren er prostituees die ook 's nachts wakker waren. Weldra schakelden de steden soldaten in die als brandwacht de brandklok konden luiden. De mannen hadden lange stokken met haken om het stro van de daken te halen bij huizen in de omgeving van de brand. Soms werden letterlijk ganse huizenrijen neergehaald om een brandgang te maken. Van blussen was er nog weinig sprake.

Die prille brandweer werd dan later beter georganiseerd. Maar het bleef behelpen met emmers die men vulde in een nabije waterloop. Zo waren er ganse rijen bezig met emmers water door te

geven. Totdat er een zekere Rogier Van der Weyden kwam die het idee ontwikkelde om een pomp te maken opdat er meer druk op het waterspuiten zou kunnen komen. Napoleon die nam, na een eigen ervaring met een brand in een kasteel waar hij verbleef, eindelijk de zaak eens deftig in handen. Elk garnizoen moest een brandbestrijdingsafdeling hebben. Vandaar dat de huidige brandweerploegen nog altijd kostuums dragen zoals in het leger en dat we nog spreken van een kapitein.

In het museum konden we kostuums van gans Europa bewonderen.

We zagen in de grote zaal de eerste pompen, op handkarren gemonteerd. Ter plaatse moest de pomp door een ploeg sterke mannen bediend worden. In een eerste fase werd er nog water in de pomp gegoten met emmers. Nadien kende men pompen die zelf water uit een waterloop of poel konden trekken. We zijn dan al aan het einde van de 19de eeuw!

Tussendoor wees de gids er ons op dat een brandweerman niet werkt met darmen maar wel met slangen. Dus zeg altijd brandslang ...

Een nieuwe fase was pompen op karren getrokken door paarden. De eerste ladderwagens verschenen dan ook en er was al plaats op de wagen voor de spuitgasten, zodat ze niet langer te voet naar de brand moesten lopen. Het museum beschikt over meerdere dergelijke wagens.

Bij het begin van de 20ste eeuw en na de Eerste Wereldoorlog werd de brandweer gemotoriseerd. De eerste pompen werden nog met stoom aangedreven. Nadien nam de benzinemotor/diesel het volledig over. Elke gemeente had wel zijn eigen idee over het nodige materieel en meestal was de producent een lokale carrossier. Ook van die eerste brandweerpompen en -wagens zijn er meerdere exemplaren in het museum. De bestrijding van de branden werd beter en het aantal liters water die men over een brand kon gooien – om die letterlijk te verzuipen – verhoogde.

Het museum staat vol van goede brandweerwagens uit vroege en latere tijden. Mooie Magirus-ladderwagens staan te pronken naast pompwagens en paardebrandweerkarren.

Ook leerden we dat er toch steeds een grote ramp moet gebeuren vooraleer de overheid een grote stap vooruit zet in brandbestrijding. Na de brand in de Innovation nam de federale overheid het heft in handen en leverde aan de steden en gemeenten krachtige vrachtwagens. We hoorden ook de evolutie van lokale oproepnummers naar het 900-nummer en nadien het 100-nummer. Momenteel is er zelfs een algemeen oproepnummer voor Europa (112). Op de aanwezige wagens kunnen we die verschillende opschriften bemerken.

Na die prachtig gerestaureerde rode brandweerwagens bekeken te hebben, kregen we een evolutie te zien van ambulancewagens. Van grote oubollige oldtimers tot brede Amerikaanse

ziekenwagens kan je er bewonderen. Ook de generaties VW-ziekenwagens die ons straatbeeld gedurende decennia beheersten, zijn er te bewonderen. De modernere versie met gele tint mag ook niet ontbreken. Van het eenvoudig opnemen van de zieke/gewonde en het zo snel mogelijk wegvoeren evolueerde de ambulanciersdiensten naar reanimatie in de ziekenwagens en het toedienen van eerste hulp in afwachting van de aankomst in het ziekenhuis.

Er is een reuze 'brandweerman' aanwezig, gemaakt voor de wereldtentoonstelling van 1958 door de kunstenaar Roger Lambert uit Nivelles. Hij schonk dit beeld aan het brandweermuseum.

Tot slot konden we, voor van een koffie en gebakje te genieten, nog eens helmen van alle tijden bewonderen. Wist je dat er ooit brandweerhelmen van geperst karton bestonden? Of dat ze gemaakt werden van kurk om elektrocutie tegen te gaan? De rijke steden gaven hun brandweermensen helmen van leder. De huidige helmen uit kunststof zijn voorzien van een oogklep met goudlaagje ter bescherming tegen (hitte)straling.

Het bezoek was tegelijk boeiend, verrassend en zeer leerrijk.

Een tip: Er is op zondag 7 mei 2017 een verzamelaarsbeurs voor iedereen vanaf 10u00. Toegang vrij en ik zou het zeker aanraden.

Verslag: Claude Provost

Foto's: Mario Schelfhout